

הרב קוק – חלק ה'

אחד הנושאים הבולטים שהרב מדבר עליהם בכתביו הוא החשיבות של לימוד ענייני אמונה ופנימיות. הרב טוען כי יש לעסוק בהרחבה ובהעמקה בענייני אמונה ואין להשאיר את האמונה בוסרית ולא מבוררת. גם אין די בלימוד התורה המעשית, בש"ס ופוסקים אלא יש לעסוק בעומק ובירור גם בכל ענייני המוסר והאמונה, שהם החלק הפנימי של התורה.

מדוע לא די באמונה תמימה, באמונה הטבועה בנו שירשנו מאבותינו? מדוע יש צורך דווקא בלימוד ובירור שכלי ובהעמקת מושגי האמונה?

באגרות הראי"ה, אגרת מ"ד, הרב מאריך בבירור היחס בין האמונה הטבעית, הסגולה שטבועה בנו, לבין הבירור השכלי והעמקת המושגים:

"התכונה הישראלית האמיתית, הקבועה בעמק הנשמה העברית, היא ברכת אברהם אבינו עליו השלום, שהעיד עליו הכתוב: "זרע אברהם אוהבי", עצם החיים הישראליים הם כלולים רק בנקודת אהבת השם יתברך... זאת היא התכונה העיקרית שלנו, שנתגברה בנו בראשית טל ילדותנו, והיא הולכת עמנו עדי עד. ואף על פי שלפעמים היא מתעלמת, היא עומדת דוקא בשביל זה לחזור ולהגלות בכח יותר גדול, כחק כח כביר ואדיר שסבל זמן רב מכח עוצר ומונע, שכשמתגבר עליו הוא ברעם כח אמיץ בנפץ וזרם. זאת התכונה לא השתנתה הלא תשתנה... זאת היא התכונה שלנו הקבועה והקיימת, שהיא אינה צריכה לא מחקר ולא פילוסופיה, ולא שום תבלין שבעולם, לקיומה ולעצם הווייתה".

ראשית, כותב הרב, התכונה העיקרית שלנו היא התכונה הטבעית, הסגולה, שהיא ירושה לנו מאבותינו. והיא תכונה נצחית שתמיד תהיה טבועה בנו. ואף על פי שאנו רואים יהודים שאינם מאמינים, זה זמני בלבד, והם עתידים לחזור לאמונתם-לטבעם בעצמה גדולה עוד יותר. והתכונה הזאת אינה צריכה שום מחקר ושום פילוסופיה כדי לקיימה. היא קיימת ועומדת לעולם.

ממשיך הרב: "וכל מה שאנו מרחיבים ומשכללים את הדעה וההכרה אינה כי אם כדי ליתן מקום ומרחב להתכונה האלהית העצמית הזאת, שתתפשט ותתגלה ביותר... ואחר כך מתוך עצמה של הנקודה הפנימית, החזקה ואיתנה מכל, ירחיבו דברים, יבנו בנינים, יפארו פארות, יחזו משאות, יחקרו ויתפלספו "מגדל עז שם ד' בו ירוץ צדיק ונשגב" ובוזה יחיו את כל הראויים לקבל תחיה... הדעת והחשבון, והמחקר הפילוסופי הטהור, צריך הוא רק לצרף ולזכך את הרעיונות והמושגים מן הסיגים המוסריים והמדעיים שלהם, ולהעמידם על אופים הטהור והבריא ממקורו.

תפקיד החקירה והעיון היא כדי לשלול את העיוותים, הדמיונות והטעויות שדבקו באמונה הטהורה, ולהעמיד את האמונה בטהרתה המקורית.

אמנם, בדורנו, כותב הרב יש צורך גדול להעמיק ולברר דוקא באופן שכלי את ענייני האמונה, וכפי שכותב הרב:

"אחינו היקרים, חכמי תורה, וסופרים משפיעים! גם אנו נואלנו וחסאנו. למדנו וחקרנו, פלפלו וחדשנו, כתבנו וציירנו, אבל שכחנו את האלהים ועזו, לא שמענו לקול נביאי האמת, לקול מעולי חכמי דורות עולמים, לקול הצדיקים והחסידים, חכמי המוסר וחכמי העיון והרזים, שצווחו והכריזו בקולי קולות כי סוף הנהר של התלמוד המעשי לבדו להיות יבש וחרב, אם לא נמשוך לתוכו תמיד מים מני ים, מימא דחוכמתא (מים החכמה) וקבלה, מים דעת האלהים, מים טוהר האמונה הטהורה הנובעת מנשמתנו פנימה משרשה ממקור החיים"

(מתוך 'קריאה גדולה')

"אשרי חלקנו אם נוכל לקבוע בארץ הקודש מוסד קבוע, ישיבה מיוחדת, תחכמוני, ללימודי חכמת דתנו הקדושה, שבה יכנס כל מה שהוא נוגע ללימוד הדעות והאמונות, במובן רחב מאד, לתורה ולמוסר"

(אגרות, א, מד)